

VTT, tutkija Tauno Saarela:

Suurlakon ja eduskuntavaalien välissä - Sdp:n edustajakokous Oulussa 1906

24.8.2006 Oulu

Kun Suomen sosiaalidemokraattisen puolueen edustajat 20. elokuuta 1906 aloittivat edustajakokouksensa Oulussa, se tapahtui kansallisesti merkittävien tapahtumien jälkeen. Puolue oli toki järjestänyt ylimääräisen puoluekokouksen Tampereella hyvin pian marraskuun alussa 1905 toimeenpannun suurlakon jälkeen. Jo se oli tuonut ilmi niitä vapautumisen ja eteenpäinmenon tunteita, jotka syntyivät, kun keisari **Nikolai II** oli joutunut kumoamaan järjestäytymisen, kokoontumisen ja sananvapauden tiellä vuodesta 1899 olleet rajoitukset. Kuitenkin vasta Oulussa oli kunnolla tilaisuus arvioida ja nähdä, mitä kieltojen kumoaminen merkitsi.

Eteneminen näkyi selvästi jäsenmäärän kasvussa: vuoden 1905 lopussa Sdp:ssa oli 45 300 jäsentä, vuoden 1906 aikana määrä kaksinkertaistui. Vielä selvempää oli puolueeseen kuuluvien yhdistysten määrän kasvu: vuonna 1905 puolueeseen kuului 177 yhdistystä, vuotta myöhemmin 937. Pohjois-Suomessa työväenliike oli ennen vuotta 1905 rajoittunut pääasiassa kaupunkeihin, eivätkä niidenkään työväenyhdistykset olleet kovin suuria, sillä vuonna 1905 Oulun läänissä oli 579 Sdp:n jäsentä, seuraavan vuoden lopussa 5110. Pohjoiseen syntyi myös uusia yhdistyksiä, vaikka suurin perustamisalto sattui vuosiin 1907-08.

Oulun edustajakokouksesta tulikin huomattavasti suurempi kuin Sdp:n aiemmista kokouksista: kokouksessa oli edustettuna lähes 400 yhdistystä ja muuta järjestöä, kun esimerkiksi Forssan kokouksessa määrä oli ollut 53. Nousu Tampereen kokoukseenkin marraskuussa 1905 oli huomattava, vaikka siellä oli ollut edustettuna 151 yhdistystä. Se, että kokous pidettiin Oulussa, antoi pohjoissuomalaisille hyvät mahdollisuudet osallistua – puoluekokouksessa olikin läsnä 34 Pohjois-Suomen yhdistyksen edustajat. Forssassa olivat vuonna 1903 edustettuina vain Oulun ja Limingan työväenyhdistykset, Tampereella niiden lisäksi Kajaanin, Kemin ja Kempeleen yhdistykset.

UUSI TILANNE

Työväenliike oli Oulun kokouksessa uuden tilanteen edessä: se oli loppuvuoden suurella joukkoliikehdinnällä onnistunut hankkimaan takaisin rajoitettuja kansalaisoikeuksia mutta myös saanut lupauksen uuden eduskunnan synnyttämisestä. Kuukausi ennen puoluekokouksen alkua, 20.7., tsaari oli vahvistanut uuden vaalilain ja valtiopäiväjärjestyksen. Se lupasi mahdollisuuksia osallistua asioiden hoitamiseen kansanvaltaisemmin kuin vanha säätyvaltiopäiväjärjestelmä. Eduskunnan päätösten voimaantulo jäi kuitenkin riippumaan tsaarin vahvistuksesta. Niinpä lisäoikeuksien

kaipaaminen eduskunnalle oli tärkeää. Lisäksi tsaari oli jo ehtinyt lakkauttaa Venäjän väliaikaisen duuman toiminnan, mikä antoi aihetta pelätä, että Suomessa kävisi samoin, jos eduskunnan ja tsaarin välille syntyisi erimielisyyksiä.

Silti eteenpäinmeno ja sen myötä voimistunut optimismi ja usko omaan kykyihin leimasivat vahvasti myös kokouksen keskusteluita. Mutta uusi tilanne oli myös muuttanut puolueen ryhmittymien lähtökohtia.

Työväenliike oli 1890-luvun alusta lähtien pyrkinyt muodostumaan valtakunnalliseksi liikkeeksi. Sitä osoittivat työväenpuolueen perustaminen vuonna 1899 ja Forssan ohjelman hyväksyminen vuonna 1903. Forssan kokouksessa hyväksytty ohjelma merkitsi myös yritystä sitoa Suomen sosiaalidemokraattinen puolue laajemmin kansainväliseen sosiaalidemokratian aatteeseen. Sdp ei kuitenkaan ollut yhtenäinen liike vaan siinä oli paljon paikallisia eroja ja paikalliset yhdistykset esiintyivät varsin itsenäisesti.

Erimielisyydet Sdp:ssa koskivat hyvin paljon sitä, miten suhtauduttaisiin yhteistyöhön porvarillisten ryhmien kanssa ja olemassa oleviin instituutioihin, säätyvaltiopäiviin ja kunnallishallintoon. Karkeasti sanottuna Turun ja Tampereen työväenyhdistykset olivat taipuvaisempia yhteistyöhön porvarillisten ryhmien kanssa ja käyttämään hyväkseen myös sitä vaillinaista demokratian mahdollisuutta, jonka säätyvaltiopäivät ja varallisuuteen perustuvat kunnallisvaalit tarjosivat. Oulun työväenyhdistys suuntautui samaan tapaan. Helsinki puolestaan luotti siihen, että työväestö pystyisi parantamaan olojaan toimimalla yksin. Myös maaseudulla vastustettiin yhteistyötä.

– vaihtelua esim. suhtautumisessa kunnallisvaaleihin.

Voimasuhteita kuvasi jossain määrin se, missä puoluejohto kulloinkin majaili. Tampereen ylimääräisen puoluekokouksen päätös siirtää puoluejohto Turusta Helsinkiin merkitsi jonkinlaista voittoa helsinkiläiselle ”puhtaan luokkataistelun” linjalle. Päätös oli toki muutenkin ymmärrettävä – Helsinki oli maan hallinnollinen keskus. Mutta se osoitti myös, että helsinkiläinen linja oli saamassa valta-aseman puolueessa. Siirto merkitsi myös tiukempaa yritystä tehdä Sdp:sta yhtenäinen puolue. Tulevat eduskuntavaalit tarjosivat siihen hyvän tilaisuuden: puolue esiintyisi yhteisen vaaliohjelman puolesta koko maassa ja yhteisen ohjelman julistaminen myötävaikuttaisi yhtenäisen linjan muodostumiseen. Tämä suuntautuminen näkyi myös Oulun kokouksessa.

HELSINKILÄINEN LINJA PUOLUEESSA VAHVISTUI

Helsinkiläisen linjan vahvistumiseen vaikutti voimakkaasti se, että puolueeseen oli liittynyt nuorta sivistyneistöä, joka oli joulukuussa 1905 perustanut *Sosialistisen Aikakauslehden*. Vaikka lehti oli levikiltään vain 1500 – 2000, sitä voi kuitenkin pitää jonkinlaisena työväenliikkeen murrosvaiheen ja uuden tilanteen tiennäyttäjänä. Se pyrki myös lisäämään

sosiaalidemokraattisen aatteen tuntemusta Suomen työväenliikkeessä. Lehden ympärille keräytyneet kielitaitoinen nuori sivistyneistö sitoutui sosiaalidemokratian senhetkiseen kansainväliseen tulkintaan, ennen muuta saksalaisen **Karl Kautskyn** esittämiin tulkintoihin ja välitti niitä Suomeen. Nuoren sivistyneistöpolven panos näkyi myös helsinkiläiseen *Työmieheen* kirjoitettuinä artikkeleina ja jonkinlaisena liittoutumisena lehden päätoimittajan ja puolueen puheenjohtajaksi Oulussa valitun **Edvard Valppaan** kanssa. Nuoren sivistyneistöryhmän vaikutusvalta puoluejohdossa tuntui myös sitä kautta, että sen jäsen **Yrjö Sirola** hoiti puoluesihteerin tehtäviä. Siten Sirolalla oli keskeinen osa puoluekokouksen valmisteluissa.

Tilanne myös heikensi niiden asemaa, jotka olivat puhuneet yhteistyöstä porvarillisten ryhmien kanssa – lupaus eduskuntauudistuksesta vähensi sen tarvetta. Etenemisen tuntu oli lisäksi niin voimakas, että aiemmat puheet yhteistyöstä Suomen aseman puolustamiseksi yhdessä porvariston kanssa eivät tuntuneet ajankohtaisilta. Asenne näkyi jo Tampereen ylimääräisessä puoluekokouksessa, joka otti kielteisen kannan osallistumiseen säätyvaltiopäivävaaleihin, vaikka jotkut liikkeen nimimiehet, esimerkiksi **Yrjö Mäkelin**, kannattivat sitä, jotta tuettaisiin porvariston radikaaleja aineksia.

ASEET, VÄKIVALTA, VENÄLÄISET

Tämä oli Oulun kokouksen yleinen tausta, mutta kokouksen menoon vaikuttivat myös ajankohtaiset tapahtumat, ennen muuta heinäkuun 30. päivänä Viaporin sotilaiden parissa puhjennut kapina, johon Helsingin punakaartin osastot liittyivät. Punakaartin päällikkö **Johan Kock** julisti lisäksi yleislakon kapinan tueksi. Sdp:n johto ei tiennyt näistä ratkaisuksista mitään. Se sanoutuikin irti punakaartin hankkeista viimeistään silloin, kun huomasi kapinan epäonnistuvan. Porvarillinen julkisuus piti kapinasta kovaa meteliä ja suuntasi siten myös Sdp:n puoluekokouksen puheita menettelytavasta: suhde venäläisiin vallankumouksellisiin ja aseelliseen toimintaan näytti ajankohtaisemmalta kuin suhde kotimaiseen porvaristoon.

Viaporin kapinan vaikutus näkyi selvästi myös **Eetu Salinin** alustuksessa menettelytapakysymyksestä. Salin nimittäin väitti Sdp:n jakaantuneen kahteen suuntaukseen, joista toinen kannatti ”väkivaltaista vallankumousta” ja toinen ”ilman verenvuodatusta käytävää uudistustyötä”. Salin halusi ylittää tämän kahtiajaon selittämällä, että oli parasta noudattaa ”puhtaasti sosiaalidemokraattisia periaatteita”. Käytännössä se tarkoittaisi pysyttäytymistä edelleen ”hyökkäävässä asemassa” mutta keskittymistä eduskuntakamppailuun, jota saattoi kuitenkin olla tarve tukea suurlakon kaltaisilla joukkovoiman kokoamisilla. Hän piti myös tärkeänä, että puolueen agitaatiota lievennettäisiin ”vähemmän luokkavihaa kiihdyttäväksi” ja keskityttäisiin selvittämään puolueeseen liittyneille suurille työläisjoukoille sosiaalidemokraattista ajattelutapaa. Kaikenlaisen aseellisen varustautumisen Salin halusi sen sijaan hylätä.

Monet vanhemmat edustajat olivat jo periaatteessa kaikenlaista aseellista toimintaa vastaan, mutta Viaporin kapina ja suomalaisen punakaartin synty

saivat heitä puhumaan aiheesta enemmän. Ainoana aseena oltava vaalilippu, sanoi esimerkiksi turkulainen **K. F. Hellsten**. Vaalilippu on voimakeino, jolla me ammutaan, sanoi puolestaan toinen turkulainen **August Rissanen**. Jopa Edvard Valpas piti aseellista varustautumista tarpeettomana. Sen sijaan nuoremmat eivät suhtautuneet yhtä torjuvasti. Yrjö Sirola esimerkiksi katsoi sosiaalidemokratian voivan taistella aseilla, kun se niin päätti. Väkivalta ei kuitenkaan saanut tuottaa vahinkoa köyhälistölle.

Väkivalta ja aseellinen toiminta yhdistyi Viaporin kapinan jälkeen punakaarteihin. Punakaartit olivat pitäneet heinäkuun 21.-22. päivinä, siis ennen Viaporin kapinaa ja ennen kuin senaatti oli päättänyt lakkauttaa punakaartit, edustajakokouksen, jossa niiden lakkauttaminen oli jo ollut esillä. Asia oli kuitenkin päätetty jättää puoluekokouksen ratkaistavaksi. Vaikka punakaartien edustajana kokouksessa puhunut **Jussi Tuominen** kannatti kaartien lakkauttamista, hän ei kuitenkaan halunnut, että ne lakkautettaisiin ”minään hylkiönä”. Pikemminkin oli tunnustettava, että ne olivat tehneet suuren palveluksen työväen asialle. Näin hän tavallaan halusi esittää vastalauseen porvarillisten lehtien pahansuoville kirjoituksille. Tämä olikin kokouksen hyväksymä linja, vaikka päätöksessä esitettiin myös moitteita.

Torjuvalla asenteella väkivaltaan ja aseelliseen toimintaan haluttiin turvata saavutetut asemat eli eduskunnan toteutuminen. Siksi pyrittiin varomaan kaikkea, minkä voitiin katsoa ärsyttävän venäläistä virkavaltaa. Se tarkoitti ensisijaisesti aseellista toimintaa mutta sen mukana meni varsin helposti myös kaikki muu ulkoparlamentaarinen toiminta. Tavallaan siitä, ennen muuta suurlakosta, tuli väline, johon uhattiin turvautua, jos eduskuntaudistusta ei toteutettaisi.

Kärjistäen voisi sanoa, että puolueen linjaa tässä suhteessa luonnehti Eetu Salinin lausuma, jonka mukaan työväen todellinen voima oli siinä, ettei se tee mitään.

Salin uskoi, että tällaisella linjalla puolue voisi säilyttää saavutetut asemat.

Asemien pitäminen oli yleensäkin vallitseva linja menettelytapakysymyksestä käytetyissä puheenvuoroissa. Helsingissä ilmestyneen Työmies-lehden päätoimittaja Edvard Valpas varoitteli kuitenkin liiasta toiveikkuudesta tulevan eduskunnan suhteen, sillä sen asema ja oikeudet eivät olleet taatut vaan niiden laajentamisesta jouduttaisiin taistelemaan. Hän katsoikin, että oli valmistauduttava puolustamaan saavutettua eduskuntalaitosta mutta samalla pyrittävä saamaan sille uusia oikeuksia. Siksi oli ylläpidettävä valmiutta ryhtyä uudelleen suurlakon kaltaisiin ulkoparlamentaarisiiin toimiin.

Aivan toisenlaisia näkemyksiä esitti Ylioppilaiden sosialidemokraattisen yhdistyksen (YSY) edustaja **Severi Alanne**. Hänen mielestään Suomen työväenliikkeen toiminta oli kytkettävä mahdollisimman läheisesti Venäjällä käytävään taisteluun itsevaltiutta ja virkavaltaa vastaan. Alanne perusteli näkemystään sillä, että kansanvaltaisella kehityksellä ei olisi Suomessa mahdollisuuksia ennen kuin Venäjän itsevaltius olisi kukistettu.

Vaikka kokouksessa esitettiin näin erilaisia mielipiteitä, päätöslauselma hyväksyttiin yksimielisesti. Se perustui ennen muuta **Otto Ville Kuusisen** hahmottelemaan kaksoisstrategiaan, jonka mukaan oli käytävä eduskuntataistelua mutta samalla varustauduttava Venäjän itsevaltiuden kukistumista varten. Aseellisesta toiminnasta päätöslauselmassa ei sanottu mitään, mutta puoluekokouksen päätös lakkauttaa punakaartit antoi kuvan, että puolue ei tukenut väkivaltaisia menettelytapoja. Eduskuntatoiminta nousi selvästi etusijalle, vaikka sen tueksi katsottiin tarvittavan ulkoparlamentaarisia toimintamuotoja. – Päätöslauselmassa näkyi O.V. Kuusiselle myöhemminkin tyypillinen tapa pyrkiä vetämään yhteen käytyä keskustelua ja tehdä siitä jonkinlainen synteesi.

YHTEISTYÖ PORVARILLISTEN KANSSA

Sdp:n parissa oli ollut ja oli edelleen erilaisia näkemyksiä siitä, pitikö Suomen autonomiaa puolustaa yksin vai yhdessä porvarillisten ryhmien kanssa. Tampereen ylimääräisen puoluekokouksen marraskuussa 1905 tekemä vaalilakkopäätös ja turvautuminen suurlakkoon osoittivat sitä, että puolueessa uskottiin pärjättävän yksin.

Oulun kokouksessa yhteistyö porvarillisten puolueiden kanssa torjuttiin yleisesti mutta varsinkin Kuusinen tulkitsi myöhemmin kiellon koskevan myös yhteistoimintaa tsarismien vastustamiseksi ja autonomian puolustamiseksi. Kuusinen halusi muistuttaa, että valtiollinen yhteys Venäjään oli vain yksi tekijä, joka vaikutti täydellisen kansanvallan toteuttamiseen. Yhtä suuri este hänen mielestään oli kotimaisen porvariston epäkansanvaltaisuus. Kuusisen mukaan Suomen porvariston ja venäläisen virkavallan edut olivat viime kädessä samat; silloisen valtiopäiväjärjestyksen puitteissa porvaristo saattoi estää jokaisen eduskunnan hyväksymän uudistuksen, joka oli sen etujen vastainen.

Tähän yhteistoiminta-asiaan kytkeytyi läheisesti se, että turkulainen opettaja **J.K. Kari**, joka oli ollut vuodesta 1899 Tampereen ylimääräiseen puoluekokoukseen asti puoluehallinnon jäsen ja sen sihteeri, oli suurlakon jälkeen suostunut menemään perustuslailliseen senaattiin. Karilla ei ilmeisesti ollut tukenaan puoluehallinnon varsinaista päätöstä, vaikka hän oli keskustellut joidenkin turkulaisten puoluehallinnon jäsenten kanssa. Näin asia laajeni koskemaan sitä, miten puolueen poliittiseen toimintaan olennaisesti liittyvät asiat päätettäisiin.

Helsingin työväenyhdistys oli sen sijaan päättänyt varoittaa Karia astumasta senaattiin. Lehdistössä ei asiaa kuitenkaan erityisemmin vastustettu. Tampereen ylimääräisessä puoluekokouksessa mikään ei viitannut siihen, että teko olisi käsitetty puolueen periaatteiden rikkomiseksi, vaan pikemminkin Karia kiiteltiin. Valittu puoluehallinto totesi kuitenkin joulukuun alussa 1905, että jyrkällä kannalla olevan Sdp:n ei ollut syytä luovuttaa miehiä hallitukseen. Asia päätettiin kuitenkin siirtää puoluekokouksen ratkaistavaksi.

Työväenliikkeen jäsenen osallistuminen hallitukseen oli tuohon aikaan sellainen kysymys, johon liittyi kansainvälisessäkin mitassa erimielisyyksiä. Se oli noussut esille vuonna 1899, kun ranskalainen **Alexandre Millerand** suostui osallistumaan porvarillis-radikaaliin hallitukseen. Asiaa käsiteltiin sitten Toisen internationaalisen kongressissa Pariisissa syksyllä 1900, jolloin päädyttiin kantaan, että sosialistien ei pitäisi pyrkiä hallitukseen kapitalistisen järjestelmän vallitessa. Osallistumista pidettiin kuitenkin mahdollisena poikkeusoloissa. Muutamaa vuotta myöhemmin, vuonna 1904, pidetyssä kongressissa otettiin kuitenkin tiukempi asenne hallitukseen menoa vastaan.

Tässäkin kysymyksessä voiton vei suunta, joka antoi suuren merkityksen kansainvälisille päätöksille, mutta otti huomioon myös Suomen tilannetta. Kantaa linjannut Otto Ville Kuusinen piti pahana sitä, että Kari oli mennyt senaattiin ilman puolueen lupaa. Hän moitti myös sitä, että Kari halusi osallistua hallitukseen, joka ei ollut lainkaan vastuussa eduskunnalle, ei siis ollut missään mielessä parlamentaarinen hallitus vaan Venäjän itsevaltiaan neuvottelukunta – Millerand oli sentään mennyt hallitukseen, jolla oli eduskunnan tuki. Kuusinen ihmetteli myös sitä, että Kari oli pysynyt senaatissa, vaikka se oli huonontanut eduskuntauudistusehdotusta – nostanut vaali-ikärajaa – ja laatinut taantumukselliset painovapaus-, yhdistymis- ja kokoontumislait. Ja toki punakaartien kieltäminenkin sisälsi konservatiivisia sävyjä. Kuusinen piti kaikkea tätä niin pahana rikkeenä, että vaati Karin erottamista Sdp:sta – Millerandkin oli erotettu, vaikka hän oli saanut aikaankin jotain työväen eduksi.

Puoluekokouksessa oli kuitenkin paljon myös henkilöitä, jotka eivät halunneet erottamista. He yrittivät puolustella asiaa selittämällä, että Kari oli mennyt senaattiin yksityishenkilönä eikä Sdp:n edustajana ja ettei hän niin tehdessään ollut tehnyt mitään puoluetta vastaan. Heidän mielestään riitti, että päätettäisiin, miten asia olisi vastaisuudessa ratkaistava, ja todettaisiin, ettei Kari edustanut senaatissa Sdp:tä. Kari voisi sitten valita senaatin ja Sdp:n välillä.

Muuten hiljaiset oululaisetkin innostuivat puhumaan tästä asiasta.

Suhtautuminen Karin oloon senaattorina oli muutamaa puheenvuoroa lukuun ottamatta kovin epäpoliittista ja demokratiaa vaativan puolueen kannalta hieman kummallista. Useassa puheenvuorossa nimittäin hyväksyttiin se, ettei Kari voinut kertoa hallituksen päätöksistä tai siitä, millaisia kantoja hän oli ottanut hallituksessa, koska se olisi hänen virka-asemansa velvollisuuksia vastaan. Kari itse mainosti tätä, mutta jopa Edvard Valpas hyväksyi sen. Se ilmensi sitä lujaa laillisuus-ajattelua, joka oli ominaista osalle autonomian puolustajista ja jolla työväenliikkeessäkin näytti olevan laajaa kannatusta. Käytännössä se merkitsi kuitenkin sitä, että laillisuus syrjäytti politiikan.

AATTEELLINEN JA ORGANISATOORINEN YHTEINÄISYYS

Puoluekurin ja yhtenäisyyden vaatimukset näkyivät Oulun puoluekokouksessa myös suhtautumisessa **Matti Kurikkaan**.

Matti Kurikka oli Suomen varhaisen työväenliikkeen johtohenkilöitä, joka oli noussut valtakunnalliseen kuuluisuuteen helsinkiläisen *Työmies*-lehden päätoimittajana 1890-luvun lopulla. Erityistä näkyvyyttä hän sai kehottaessaan vuonna 1899 työväestöä kieltäytymään kirjoittamasta nimiään suureen adressiin, jonka keruun porvarilliset ryhmät olivat panneet alulle vastatoimena helmikuun manifestille. Seuraavana vuonna Kurikka lähti kuitenkin Amerikkaan luomaan ihanneyhteiskuntaa. Kun se ei oikein syntynyt, hän palasi Suomeen juuri ennen suurlakkoa.

Kurikan aatemaailma oli vahvasti teosofinen ja hän joutui jo 1890-luvun lopulla kiistoihin sosialistisia näkemyksiä tavoittelevien kanssa. Hänen arvostuksensa työväenliikkeen jäsen- ja kannattajakunnassa oli kuitenkin suuri. Suomeen palattuaan hän löysi hengenheimolaisiaan Sörnäisten työväenyhdistyksestä ja yritti puheilla ja luennoilla laajentaa kannattajakuntaansa. Hän otti myös voimakkaasti kantaa suurlakon aikana, mutta näkemykset vaihtuivat hyvin nopeasti: hän puolusti toisaalta punaista julistusta mutta ehti lakon lopussa luopua sen tavoitteista, ajoi työväenliikkeen ja perustuslaillisten välien katkaisemista mutta kaavaili yhteistä kansallisrintamaa venäläisiä vastaan. Tampereen ylimääräisessä puoluekokouksessa Kurikka valittiin kuitenkin Helsinkiin siirtyneen puoluehallinnon varajäseneksi. Viaporin kapinan aikana Kurikka arvosteli puoluejohtoa voimakkaasti siitä, että se ei tukenut selvästi kapinaa.

Näistä asioista oli toki erilaisia mielipiteitä Sdp:n johdossa ja muidenkin mielipiteet muuttuivat poliittisten tilanteiden mukaan. Hannu Soikkanen on kuitenkin arvostanut, että Kurikka yritti toimillaan kohota uudelleen työväenliikkeen johtoasemiin.

Kun Kurikka arvosteli toimittamassaan *Elämä*-lehdessä Sdp:n johtoa, puoluehallinto päätti helmikuun lopussa 1906, ettei Kurikkaa kutsuttaisi puoluehallinnon kokouksiin. Asiasta kysyttiin myös yhdistysten mielipidettä. sai työväenyhdistyksiltä vastauksia, joissa tuomittiin Kurikan menettely ja vaadittiin hänen erottamistaan.

Kurikka oli valittu Sörnäisten työväenyhdistyksen edustajaksi puoluekokoukseen, mutta valtakirjain tarkastuskomitea ehdotti, että kokous päättäisi, voisiko Kurikka olla edustajana. Se halusi näin tehtävän, koska Kurikka oli esiintynyt puoluetta vastaan.

Asia synnytti vilkkaan keskustelun, jossa käytettiin yli 60 puheenvuoroa, vaikka puheenjohtaja onnistui saamaan yli 20 henkeä luopumaan puheenvuoroistaan. Keskustelun jälkeen vain 29 henkilöä oli valmis myöntämään Kurikalle edustusosoikeuden. Kurikan erottamisesta ei sen sijaan ehditty tehdä päätöstä, sillä Kurikka ilmoitti eroavansa Sdp:sta.

Kurikan juttu taisi olla ennen muuta kuritoimenpide, mutta siihen sisältyi myös pyrkimystä tehdä Sdp:sta aatteellisesti yhtenäisempi puolue. Se näkyi muutenkin - esimerkiksi Eetu Salinin vaatimuksissa tehdä sosiaalidemokraattista ajattelutapaa voimakkaammin tunnetuksi. Se näkyi myös **Taavi Tainion** haaveissa perustaa puolueopisto. Ihan niin pitkälle ei

heti päästy, mutta marraskuussa pantiin kuitenkin toimeen agitaattorikurssit, joilla haluttiin koulia työntekijöitä vaaleihin. Myös alueellisesti järjestettiin koulutusta.

Oulun kokous pyrki lisäämään puolueen valtakunnallista yhtenäisyyttä myös organisatorisesti. Kokous hyväksyi puolueelle uudet järjestyssäännöt, joissa esitettiin puoluekoneiston malli jäsenestä ja perusjärjestöstä puolueen päättäviin elimiin. Tärkeintä taisi olla se, että puoluejohdon ja yhdistysten väliin perustettiin vaalipiirijärjestöt. Jo vuoden alusta oli ollut olemassa ”agitatsioonipiirejä”. Nämä järjestölliset ratkaisut edistivät Sdp:n muodostumista valtakunnalliseksi puolueeksi.

EDUSKUNTAVAALIT

Vaikka puoluekokouksessa tavallaan puitiin aika lailla mennyttä, Sdp suuntautui myös vahvasti eteenpäin, erityisesti tuleviin eduskuntavaaleihin. Puoluekokouksessa hyväksyttiin vaaliohjelma, jossa vaadittiin eduskunnan oikeuksien laajentamisen ohella kunnallisen äänioikeuden säätämistä, maanvuokralain uudistamista ja viljelypakkoa, työsuojelun aloittamista, työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta, progressiivista verotusta, koulupakon toteuttamista ja naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Nämä vaatimukset nostivat selvemmin esille työväenliikkeen uudistustoimintaa ja antoivat konkreettisia lupauksia erilaisille kansalaisryhmille. Ne muokkasivat vahvasti kuvaa Sdp:sta ja vetivät myös rajaa porvaripuolueisiin, joiden kannat monista asioista olivat erilaiset. Sen sijaan uskontokysymyksen käsittely jätettiin pois Oulun kokouksen ohjelmasta, vaikka siitä oli jo päätös.

Vaikka puoluekokous tavallaan otti päätehtäväkseen eduskuntauudistuksen turvaamisen ja luotti suuresti eduskuntauudistukseen ja sen tuomaan siunauksellisuuteen, kokouksessa käytetyissä puheenvuoroissa ei asetettu kovin suuria odotuksia puolueen tulevaan menestykseen tulevissa eduskuntavaaleissa. Edvard Valpas esimerkiksi uskoi, että Sdp:n paikkaluku jäisi alle 50. Sen sijaan **Sulo Vuolijoki** lupasi tarjota päivälliset, ellei tulisi yli 50 paikkaa. Ja puolueen puhuja **August Vatanen** uskoi puolueen saavan 65 edustajaa. Näin 80 paikan saavuttaminen vaaleissa lienee ollut koko puolueelle mieluinen yllätys.
